

บทที่ 4

สภาพสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทกลบทั้งตะลุง

สังคมวัฒนธรรมและวรรณกรรมของทุกสังคมย่อมสัมพันธ์กัน วรรณกรรมของสังคมใดย่อมบันทึก สภาพสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้น วรรณกรรมจึงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสังคม การเข้าใจวรรณกรรมของคนในสังคมใดโดยช่วยทำให้เราเข้าใจคนสังคมและวัฒนธรรมนั้นเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาบทกลบทั้งตะลุง ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านภาคใต้ พบว่าบทกลบทั้งตะลุงบันทึกและสะท้อนสภาพชีวิตสังคมวัฒนธรรมชาวบ้านภาคใต้ไว้หลายประการ คือ

1. วัฒนธรรมค่านิยมการแต่งกาย จากการศึกษาลักษณะการแต่งกายของตัวละครจำนวน 23 ตัว พบว่าเกือบทั้งหมดจะนุ่งผ้า (ผาดูง ผ้าโสร่ง ผ้าโจงกระเบน หรือผาดูงกางเกง) ไม่สวมเสื้อ ไม่สวมรองเท้า หลายตัวมีผ้าขาวมาพาดขาหรือเคียนพุง และบางตัวพกหรือถืออาวุธ คือ กริช มีด อ้ายครก และกรรไกรหีบหมาก ซึ่งลักษณะการแต่งกายดังกล่าวนี้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวบ้านภาคใต้ที่นิยมนุ่งผาดูงมีผ้าขาวมาคาดสะเอวหรือพาดขา เปลือยท่อนบนไม่สวมรองเท้า และมักพกหรือถืออาวุธ เช่น พร้า มีดหีบ หมวน ตัวตลกที่สวมหมวกมีเพียง สะหม้อตัวเดียว ซึ่งก็สอดคล้องกับลักษณะการแต่งกายของชายไทยอิสลามทั่วไป

จีนจ้องไว้มเปี้ย นุ่งกางเกงขากวยสวมเสื้อมอฮอม ก็มีลักษณะสอดคล้องกับคนจีนที่อยู่ที่อยู่ในท้องถิ่นภาคใต้ทั่วไป

สีผิวและรูปร่างลักษณะของตัวละครที่ดำและค่อนข้างขี้ปลิงนั้นก็สอดคล้องกับลักษณะผิวพรรณและรูปร่างของชาวบ้านภาคใต้อยู่มาก ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีคนดำ รูปร่างลั่นทัก และบางคนรูปร่างผิวดำไปกว่าธรรมดา (จึงกลายเป็นตัวตลกไป)

2. วัฒนธรรมค่านิยมการประกอบอาชีพ วัฒนธรรมที่ปรากฏในบทกลบทั้งตะลุง คือ การทำนา ทำสวน ปลูกผัก เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงห่าน รับราชการเป็นทหาร ตำรวจ

ครู หมอ พยาบาล กำนัน สารวัตร แพทย์ประจำตำบล อาสาสมัคร เป็นศิลปิน โนรา หนังตะลุง ร้องเงี้ยว หอคำ แมคคา คนงาน โสเภณี เป็นต้น ซึ่งอาชีพเหล่านี้ ส่วนใหญ่สอดคล้องกับอาชีพของ ชาวไทยภาคใต้

3. วัฒนธรรมด้านการละเล่น การละเล่นที่ปรากฏในมณฑลหนังตะลุง ส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับการละเล่นพื้นบ้านของภาคใต้ คือ หนังตะลุง มโนรา เพลงบอก ร้องเงี้ยว ชนไก่ ชนวัว

4. วัฒนธรรมด้านการใช้ภาษา วัฒนธรรมการใช้ภาษาที่ปรากฏในมณฑลหนังตะลุงมีหลายคำคือ

4.1 การตั้งชื่อ ชื่อที่ปรากฏในมณฑลเกือบทั้งหมดเป็นคำไทย มีน้อยพยางค์ เรียบง่าย ไม่คำนึงถึงความไพเราะ นอกจากนี้ยังมีคำที่เป็นภาษาไทยมุสลิมปนอยู่บ้าง ซึ่งส่วนใหญ่สอดคล้องกับชื่อชาวบ้านภาคใต้

ชื่อที่ปรากฏในมณฑล คือ

กรั้ง	แกม	แกวยก	ขวัญเมือง
ชวก	แซง	โงง	คงรอก
คงอิน	คำจัน	ครูชลิง	โคม
จันจ้อง	ชาม	เฉรพอน	คุเหวา
คิก	คอเลาะห์	คำมา	เคนยักซ์
คว็เอียค	โถ	ทาน่าตัก	ทองซาง
เพง	โทง	นองเฉร	บิงหลา
ปราย	ผอม	พาน	พุน
พุน	พุนแกว	เมียก	มะแหระ
ยอกทอง	ถานีแซง	ลูกฟิง	ลูกวัว
ลูกหมี่	วะโล๊ะ	วรรณช	เวสทญู

* เป็นชื่อที่ตัวตลกกล่าวถึง คอเลาะห์ มะแหระ วะโล๊ะ เลียนชื่อไทยอิสลาม

แหว	ระหมอ	สมแปน	ส้มโอ
สี่แก้ว	สุโนะ*	ทววก	หะ*
แหะ*	หยม	หิเลาะห้*	หญแคว้ค
หญหวาย	หญนุย	หญเนอย	หญแหง
หล่า	โหนค	อินแกว	อิโพ*

4.2 คำที่น่าสนใจ มีทั้ง คำอุทาน คำขยาย คำเฉพาะถิ่น คำที่มีความหมาย 2
แ่ง 2 มุม และคำสมถสาบาน

คำอุทาน เช่น พอดี แม่เหย

คำขยาย เช่น คบโหดาคหลุค คนจวน (จวนมาก) แดงแหงง ๆ (แดงจัก) แลไม่เห็นโห
หึคเคียว (ไม่เห็นอะไรสักนึคเคียว) เกินเคระ ๆ (เกินเห็นผ่าน ๆ)
เทากันฉับ (เทากันเปี้ยบ) ท่างานซับ ๆ (ท่างานแข็งขัน) เมาลอก
วาน (เมามาก เมามาก) คำฉาค (ตั้งแต่เช้าจนค่ำสนิท) ชาวหลึค
(ชาวจิว) กักฉาค (กักหะคไม่เหลือ) คีหึค ๆ (คีน้อย ๆ)

คำเฉพาะถิ่น เช่น สุ่มยา (สุ่มนุหรี) ยิก (ไล้ ตะเพิก) เขมรบ (การบนบานศาลกล่าว)
ซึ้นทอน (กินนร กินรี) ครัน (คำ ยัน ล้าน) เข้าแหม (ตกตะเก็ก)
สุพรรน (กำมะถัน) โคหนังใจ (สะใจ โคคังใจ) หยม (แอม ซอน
ซุมซุก) เนอย (เพลีย หิว) เมรอ (ทะเลิ่ง เสือก ทะเลน ไม่ไคเรื่อง
ไครรว) ซับ (แข็งแรง ลำสัน สันหึค มั่นคง แข็งขัน หนัก) งวน
(รบกวณ) ราก (คากคครูโนรา คำแสดคฆนทรสพ) ห้องซึ้น (ห้องอึค)
เกงเหลง (ไม่เอางานเอาการ เกเร) โหมระ (ซึ้เทร ไม่งาม น้า
เกลียค) มูสัง (ชะมค) แตกเลือค (กินอย่างตะกละ) สวค (หวค
ภาชนะสำหรับนึ่งของให้สุก) เหลี่ยม (เลี่ยม แหมม) พันพริอ (เป็น
อย่างไร) คลุมโคค (เอาผาคลุมท้าวอย่างไม่เรียบรอยแล้ว ยึน เกิน

* เป็นชื่อที่ตัวตกลงกล่าวถึง สุโนะ หะ แหะ หิเลาะห้ เลียนชื่อไทยอิสลาม อิโพ เป็น

นอนหรือนั่งอย่างจับใจ) เท (ไท) คลล (แทะ) รักษา (เลี้ยงดู)
สาย (สาหร่าย) โอง (พะอง)

คำที่มีความหมาย 2 แง่ 2 มุม เช่น แลน (ตะกวด อวัยวะเพศชาย) เคย (กะปิ โยनी)
หมา (สุนัข ภาชนะตักน้ำ)

คำสมถสาบาน เช่น หาเลือด ฟาผา ตายโหงไปเร

4.3 การเปรียบเทียบที่น่าสนใจ เช่น กอดแน่นเหมือนงูเหลือมรัดเบ็ด จนเหมือน
ย่นไม้คั้น แข็งกระด้างอย่างสันขวาน คุดเหมือนเขาพิฆา หน้าเหมือนเกอรัย หัวขาวเหมือน
ดอกเลา จมูกเหมือนโองวง ฝ่าตีนเทาใบเหรียญ ตัวขาวเหมือนหมูต้ม แก้มขาวเหมือนนมเป่า
(ชวาละเป่า) แก้มแดงเหมือนชมพูหาวัน ตาคำเหมือนยาต้ม (กะละแม) คิ้วเหมือนเขาริน
เข้ากันเหมือนนางฟ้ากับหมาหิ้ง เหมือนผีแหงกับโลงศพ เหมือนเหล็กชูดกับพร้าวเน่า คิ้วโค้ง
เหมือน สถานีรถไฟหัวลำโพง ยากเหมือนเสือกินเตา ผู้หญิงไม่ฉิวเหมือนวัวไม่เขา ยากลำยาก
เหมือนช่วยควายเสือกิน หันหางเหมือนคราคนา ปากหมิ่นเหมือนปากหมา ปากหมิ่นเหมือนหมาพอง
หน้าเหมือนกวาง

5. วัฒนธรรมค่านิยมการใช้อาวุธหรือพกอาวุธ การใช้อาวุธหรือพกอาวุธที่ปรากฏใน
บทกลของหนังตะลุงคือ หนุ่ยถ่อกรรไกรหีบหมาก ยอดทองถ่อกริช เทงพมมีศปากศาล
โจรพมมี

6. วัฒนธรรมค่านิยมการประกอบอาหาร ชื่อและการประกอบอาหารที่ปรากฏในบทกล
ของหนังตะลุงมีหลายอย่างทั้งของคาวของหวานและเครื่องดื่ม เช่น แงงเนื้อ แงงไก่ แงงปลา
ไหล แงงกะหรี่ แงงคั่ว แงงเผ็ด แงงเทโพ มะพร้าวคั่ว ชามจีน ข้าวย่ำ ข้าวหมูแดง ต้มยำ
ต้มเครื่องในวัว ไกย่าง เนื้อสวรรค์ กวยเตี๋ยว ชามจิบ ชามโจ้ ชามโง้งโคง ชามลอคของ
ชามฝอยทอง ชามศรวจ ชามศรวย ข้าวเหนียวทุเรียน ชามม่า ชามโค รุนกรอย ยาต้ม
กลวยแขก กลวยทอด เหล้า เบียร์ หวาก น้ำชา เป็นต้น

7. วัฒนธรรมค่านิยมความเชื่อ ความเชื่อที่ปรากฏในบทกลของหนังตะลุงได้แก่
ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ปะปนกัน
คือเชื่อเรื่องวิญญาณ การเวียนว่ายตายเกิด บาปบุญ นรกสวรรค์ ยมพาล พระแม่ธรณี พระศรีอารย
เวทมณฑลคาถาอาคมและการทำคุณเสหน

ความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อที่สอดคล้องกับความเชื่อของชาวบ้านภาคใต้โดยทั่วไป

8. วัฒนธรรมค่านิยม ค่านิยมที่ปรากฏในบทกลอนของหนังสือ คือ ค่านิยมความเป็นนักเลง กล้าหาญ เคารพประเพณี มีปฏิภาณ ภูษิตน ภูษิตน วางตนเหมาะสมกับเพศและวัย ฉลาดและความเป็นไทย บทกลอนจึงลอกคำทมิคนที่ช้อคไม่สู้คนตกใจจนคุมสติไม่ได้ คนที่ทำผิด ประเพณี นักบวชทุศีล คนที่ตีคอบายมุข คนที่โกงเงินเขอ คนที่หลงตนคุยโวโอ้อวด คนที่หลงอำนาจ ขอบหน้าใหญ่ใจโต แต่งตัวน่าหัวเราะ คนประจบสอพลอ เป็นต้น ค่านิยมที่กล่าวนี้อาจจะเป็น ค่านิยมส่วนบุคคล ค่านิยมของสังคมหรือทั้ง 2 ประการผสมผสานกัน

ค่านิยมบางประการเป็นค่านิยมที่ชัดเจนมาก เช่น ค่านิยมความเป็นนักเลง หัวหมอ และ เคารพประเพณี เป็นต้น

